

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-56-127>

УДК 339.15

УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ ПОЛІТИКОЮ ПІДПРИЄМСТВА З МЕТОЮ ПІДВИЩЕННЯ СТАБІЛЬНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ

MANAGEMENT OF THE COMPANY'S FINANCIAL POLICY FOR THE PURPOSE OF ENHANCING OPERATIONAL STABILITY

Кириченко Сергій Олександрович

кандидат економічних наук, доцент,
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6195-5204>

Забіяка Віталій Васильович

студент,
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
ORCID: <https://orcid.org/0009-0001-6851-3967>

Kyrychenko Serhii, Zabiaka Vitalii

National Technical University of Ukraine "Igor Sikorsky
Kyiv Polytechnic Institute"

У даній статті було розглянуто значущість ефективного управління фінансовою політикою на підприємстві. Висвітлено актуальність використання факторного аналізу, зокрема методу головних компонент, як ефективного інструменту для глибокого вивчення даної проблеми. Дослідження базується на фінансових показниках ТОВ "Виробниче підприємство "Укркабель" за період 2020–2022 років. В рамках аналізу було обрано ключові фактори, що характеризують фінансовий стан підприємства. У результаті застосування методу головних компонент, було виділено дві основні компоненти. Перша компонента акцентує фінансову стійкість та ліквідність, вказуючи на необхідність раціонального управління дебіторською заборгованістю та збереження ліквідності. Друга компонента зосереджується на питаннях рентабельності та оптимізації використання активів. На підставі отриманих результатів запропоновані конкретні напрямки розвитку, які сприятимуть ефективному управлінню фінансовою політикою підприємства з метою підвищення його стабільності.

Ключові слова: управління, фінансова політика, підприємство, факторний аналіз, метод головних компонентів.

The relevance of the research is driven by the necessity to address the challenges faced by modern enterprises in the context of financial policy management. Given the increasing competition, economic instability, and rapid market changes, the correct strategy in financial management becomes a crucial factor for the successful operation of a business. The research aims to tackle these challenges and identify optimal approaches to financial resource management to ensure stability and efficiency. The purpose of the article is to highlight the significance of effective financial policy management in enterprises and justify the relevance of employing factor analysis, particularly the principal component method, for an in-depth study of this issue. The research is based on the analysis of financial indicators of the Limited Liability Company "Manufacturing Enterprise "Ukrkabel" for the period 2020–2022. The chosen methodology involves factor analysis, known for its effectiveness in determining key financial factors of the enterprise, and the principal component method, providing a thorough examination of these factors. The obtained results revealed two main components, characterized by financial stability and liquidity, as well as profitability and asset utilization optimization. Specifically, the first component emphasizes the importance of rational management of accounts receivable and liquidity preservation, while the second component focuses on the significance of asset utilization optimization. The practical value of the article lies in the fact that the results obtained can be utilized for the development of specific strategies for managing the financial policy of the enterprise. Recommendations derived

from the analysis will contribute to optimizing business processes and addressing financial challenges, potentially positively impacting the stability and efficiency of the enterprise. Considering the provided recommendations, the research becomes more detailed and specific, unveiling not only the methodological approach but also the specificity and significance of the obtained results.

Keywords: management, financial policy, enterprise, factor analysis, principal component method.

Постановка проблеми. Багато компаній зіштовхуються з проблемами в управлінні фінансовою політикою, особливо в контексті зростаючої конкуренції, економічних викликів, нестабільності та швидких ринкових змін. Недоцільні стратегії, неправильно вибрані фінансові інструменти, або недостатня увага до аспектів управління можуть призводити до фінансових труднощів, зменшення конкурентоспроможності та загрози стабільності підприємства. Дослідження цієї проблематики спрямоване на виявлення найбільш ефективних механізмів та стратегій управління фінансами для забезпечення ефективності та стабільності діяльності підприємства.

Аналіз останніх досліджень. Останніми науковими дослідженнями, що розглядали питання управління фінансовою політикою підприємства, стали роботи таких вчених, як Т. М. Сторожук, В. П. Чайковська, Д. Є. Сторожук [1–2]. Подібні аспекти також вивчалися в роботах Драгалюка Б. В., Мухарлямової А. І., Лихачевої О. Н., Ушакова В. Я., Романової М. В. Однак ця тематика підкреслює необхідність подальшого аналізу та розгляду конкретних випадків, враховуючи особливості процесу керування фінансовою політикою компанії в змінному бізнес-середовищі.

Формулювання цілей статті. Основними цілями даного дослідження є:

- обґрунтування значущості ефективного керування фінансовою політикою підприємства;
- аргументація використання факторного аналізу для висвітлення ключових фінансових факторів підприємства;
- виявлення та аналіз взаємозв'язків між різними фінансовими показниками використовуючи для цього метод головних;
- формулювання рекомендацій для компанії з метою поліпшення її фінансової стійкості.

Основна частина. Фінансова політика компанії визначає стратегію щодо здійснення управління фінансовими засобами та ризиками задля виконання поставлених перед нею завдань і досягнення її фінансової стабільності. Ця політика охоплює широкий

спектр аспектів, включаючи фінансове планування, управління оборотним та основним капіталом, визначення джерел фінансування та розподіл прибутку. У контексті сучасного бізнес-середовища, де змінюються економічні умови та ринкові тенденції, важливість ефективного управління фінансовою політикою стає критичною для забезпечення конкурентоспроможності та стійкості підприємства [3].

Управління фінансовою політикою має безпосередній вплив на усі напрямки діяльності компанії. Головна цінність полягає у можливості розробляти ефективні стратегії для максимізації прибутку, оптимізації розподілу ресурсів та керування ризиками.. Забезпечення фінансової стійкості вимагає не лише відданості виконанню поточних завдань, але і глибокого розуміння внутрішніх та зовнішніх факторів, що можуть впливати на фінансовий стан підприємства [4].

У контексті вивчення питання керування фінансовою політикою підприємства доцільно використати факторний аналіз, а саме метод головних компонентів. Цей підхід стає необхідним елементом стратегічного управління фінансовою політикою, дозволяючи виявити ключові фінансові чинники та розкрити їх взаємозв'язки. Такий підхід сприяє прийняттю обґрунтованих рішень для досягнення стабільності та високої ефективності у довгостроковій перспективі.

Застосування методу головних компонентів в рамках оцінки впливу факторів на систему керування фінансовими можливостями включає побудову складної багатфакторної математичної моделі. В цій моделі фактори представлені попередньо відібраними показниками, які служать індикаторами стану або ефективності функціонування системи та мають каузальний вплив на неї. Основна мета методу полягає в зведенні розмірності такої системи шляхом об'єднання відібраних змінних у окремі фактори. При цьому кожен з цих факторів кількісно оцінює вплив, який він має на результативний показник [5].

Для подальшого використання даного методу у нашому дослідженні, сформуємо масив вихідних даних, який включатиме

попередньо відібрані фінансові показники. Цей масив буде використовуватися для проведення аналізу та виділення головних компонент, що дозволить нам визначити їхній вплив на результативний показник. Метод головних компонент відкриє можливості для глибшого розуміння та оптимізації фінансового управління підприємством в умовах зростаючої конкуренції та змінного економічного середовища.

Для дослідження було обрано ТОВ “Виробниче підприємство “Укркабель” та взято фінансові дані за 2020–2022 роки [6–8]. Дане підприємство спеціалізується на виробництві та реалізації кабельної продукції. Воно займає важливе місце у всіх процесах індустрії, оскільки визначає та сприяє розвитку ринку кабельної продукції. Зокрема, урахувавши високий попит на такі товари в різних галузях економіки, виробництво кабельної продукції стає необхідною складовою для будівництва, електроенергетики, транспорту, телекомунікацій та інших галузей.

Завдяки своїй діяльності, підприємство внесло суттєвий вклад у забезпечення інфраструктури та технологічного розвитку країни. Воно забезпечує надійні та високоякісні кабельні рішення, що важливі для подальшого розвитку різних галузей.

Для дослідження було обрано 18 факторів, серед яких: власний капітал (тис. грн.) (K1), коефіцієнт рентабельності активів (K2), коефіцієнт рентабельності власного капіталу (K3), коефіцієнт рентабельності діяльності (K4), коефіцієнт поточної ліквідності (K5), коефіцієнт швидкої ліквідності (K6), коефіцієнт абсолютної ліквідності (K7), коефіцієнт автономії (K8.), фондодіддача (K9), фондомісткість (K10), фондоозброєність, тис. грн. (K11), коефіцієнт оборотності активів (K112), коефіцієнт оборотності оборотних засобів

(K13), коефіцієнт оборотності запасів (K14), коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості (K15), коефіцієнт оборотності власного капіталу (K16), коефіцієнт стабільності кадрів (K17), коефіцієнт зносу (K18), коефіцієнт вибуття (K19) та коефіцієнт оновлення (K20).

Скористаємося програмним забезпечення IBM SPSS Statistics 20 задля проведення розрахунків. В результаті, була отримана таблиця повної поясненої сукупної дисперсії. У табл. 1 відображена часткова таблиця поясненої дисперсії, яка відображає кількість і впливовість головних компонент.

З табл. 1 бачимо, що вхідні дані були сформовані за двома основними компонентами. Вагомість першої компоненти складає 59,703%, а другої – 40,297%.

Розглянемо місце кожного показника на діаграмі, що обертається в розрізі двох компонент (див. рис. 1).

З рис. 1 бачимо, що в межах кожного з виділених компонентів різні показники мають різну міру вагомості, ці значення представлені в матриці обернених компонент.

На основі даних, які були отримані, складемо таблицю, в якій відобразимо розширену характеристику результатів оберненої матриці, отриманих компонент та їх елементів з вагомістю, поданою від більшого до меншого (див. табл. 2).

Відповідно, за результатами факторного аналізу оцінки ефективності системи управління фінансовими ресурсами підприємства, були ідентифіковані дві компоненти, кожна з яких зосереджується на різних сферах фінансової діяльності компанії та має свою вагомість у загальному аналізі.

Найвагомішими факторами, які увійшли до першої компоненти є: коефіцієнт швидкої ліквідності, коефіцієнт зносу основних фондів, коефіцієнт оборотності дебіторської

Таблиця 1

Часткова таблиця поясненої дисперсії

Компонента	Початкові власні значення			Вилучення суми квадратів навантажень			Ротація суми квадратів навантажень		
	Усього	% дисперсії	Сумарний %	Усього	% дисперсії	Сумарний %	Усього	% дисперсії	Сумарний %
1	11,941	59,703	59,703	11,941	59,703	59,703	10,328	51,642	51,642
2	8,059	40,297	100	8,059	40,297	100	9,672	48,358	100

Джерело: складено автором на основі отриманих даних в IBM SPSS Statistics 20

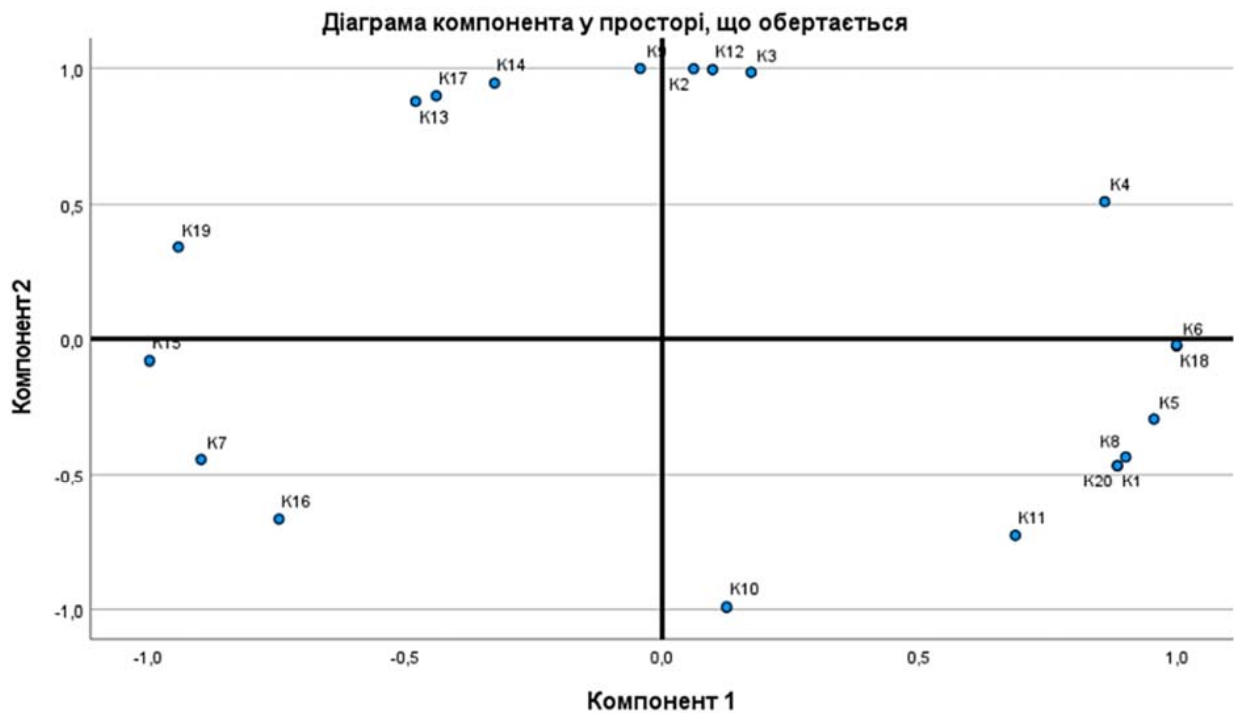

Рис. 1 Діаграма компонента у просторі, що обертається
Джерело: отримано за допомогою IBM SPSS Statistics 20

Таблиця 2

Характеристика головних компонент

Компонента					
1 (вагомість -- 59,703%)			2 (вагомість -- 40,297%)		
Показник	Умов. познач.	Вагомість	Показник	Умов. познач.	Вагомість
Коеф. швидкої ліквідності	К6	1,000	Фондовіддача	К9	0,999
Коеф. зносу (К знос. ОФ)	К18	1,000	Коеф. рентабельності активів	К2	0,998
Коеф. оборотності дебіторської заборгованості	К15	0,997	Коеф. оборотності активів	К12	0,995
Коеф. поточної ліквідності	К5	0,956	Фондомісткість	К10	0,992
Коеф. вибуття ОФ	К19	0,941	Коеф. рентабельності власного капіталу	К3	0,985
Коеф. автономії (К авт.)	К8	0,901	Коеф. оборотності запасів	К14	0,945
Коеф. абсолютної ліквідності	К7	0,897	Коеф. стабільності кадрів (К с.к.)	К17	0,898
Власний капітал (тис. грн.)	К1	0,885	Коеф. оборотності оборотних засобів	К13	0,878
Коеф. Оновлення ОФ	К20	0,885	Фондоозброєність, тис. грн.	К11	0,727
Коеф. рентабельності діяльності	К4	0,860			
Коеф. оборотності власного капіталу	К16	0,745			

Джерело: складено автором на основі отриманих даних в IBM SPSS Statistics 20

ПІДПРИЄМНИЦТВО, ТОРГІВЛЯ ТА БІРЖОВА ДІЯЛЬНІСТЬ

заборгованості та коефіцієнт поточної ліквідності.

Ця компонента зосереджена на фінансовій стійкості підприємства і його здатності оперативно реагувати на зміни у фінансовому середовищі. Висока вагомість коефіцієнта оборотності дебіторської заборгованості може вказувати на важливість оптимізації процесів отримання платежів від клієнтів, щоб забезпечити стабільний грошовий потік.

Друга компонента включає такі фінансові показники з найвищою вагомістю: фондовіддача, коефіцієнт рентабельності активів, коефіцієнт оборотності активів та фондомісткість.

Ця компонента зосереджена на прибутковості та ефективності управління активами компанії. Висока вагомість фондовіддачі та коефіцієнта рентабельності активів свідчить про важливість оптимізації використання активів та генерації прибутку з них.

Було побудовано математичну модель факторів, що обумовлюють результативність керування фінансовими ресурсами ТОВ "Виробниче підприємство "Укркабель". Дана модель дозволяє виокремити дві основні компоненти, що вказують на ключові аспекти процесу керування фінансовою політикою компанії. Перша компонента підкреслює важливість фінансової стійкості та ліквідності, включаючи раціональне управління дебіторською заборгованістю та ліквідність активів. Друга компонента наголошує на рентабельності та оптимізації використання активів. На підставі цього аналізу рекомендується для ТОВ "Виробниче підприємство "Укркабель" розглянути наступні напрямки розвитку:

- звернути увагу на оптимізацію процесів отримання платежів від клієнтів;
- посилити фокус на рентабельності активів та оптимізації використання активів компанії;

– розглянути можливості оптимізації позикової політики та фінансового аудиту виробничого потенціалу.

Ці заходи допоможуть покращити процес керування фінансовою політикою підприємства і сприятимуть підвищенню його фінансової стабільності та ефективності.

Висновки. В ході дослідження було висвітлено важливість управління фінансовою політикою підприємства та доцільність використання факторного аналізу, зокрема методу головних компонент для вивчення даного питання.

Було проведено дослідження на основі фінансових показників ТОВ "Виробниче підприємство "Укркабель". Спочатку було відібрано 18 факторів та за допомогою SPSS Statistics проведено факторний аналіз. В результаті дослідження були визначені дві ключові компоненти, кожна з яких акцентує на різних аспектах управління фінансовими ресурсами. Вагомість першої компоненти складає 59,703%, а другої – 40,297%. Перша компонента, спрямована на фінансову стійкість та ліквідність, вказує на необхідність здійснення дієвого керування ліквідністю активів та дебіторською заборгованістю для забезпечення стабільності. Друга компонента, орієнтована на рентабельність та оптимізацію використання активів, вказує на важливість оптимізації використання активів та генерації прибутку.

Отже, створена математична модель, яка враховує вплив різних факторів на ефективність управління фінансовими ресурсами, дозволяє деталізувати ключові аспекти управління фінансовою політикою на підприємстві. Рекомендації, що виникають з цього аналізу, спрямовані на поліпшення процесів управління фінансовою політикою, що в свою чергу сприятиме підвищенню фінансової стабільності та результативності підприємства у довгостроковій перспективі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Сторожук Т. М., Сторожук Д. Є. Фінансова політика підприємства в контексті його внутрішньогосподарської політики. Ірпінь : Зб. наук. пр. Нац. ун-ту держ. податк. служби України, 2011. С. 559–567.
2. Чайковська В. П. Фінансова політика: підходи до розуміння та значення в діяльності підприємства. *Наукові записки. Серія «Економіка»*. 2013. № 23. С. 247–251.
3. Крупка М. І., Коваленко В. М., Ковалюк О. М. Фінансовий менеджмент : підручник. Львів : ЛНУ ім. Ів. Франка, 2019. 440 с.
4. Кривов'язюк І. Антикризове управління підприємством. 3-тє вид. Київ : Вид. дім "Кондор", 2020. 396 с.
5. Статистичне моделювання та прогнозування. URL: <https://posibniki.com.ua/catalog-statistichne-mode-luvannya-ta-prognozuvannya> (дата звернення: 08.11.2023).
6. Звіт про фінансовий стан та фінансові результати ТОВ "Виробниче підприємство "Укркабель" за 2019 рік. URL: <https://drive.google.com/file/d/1DmhtJbotFIUQnHMo-4AMyr0P18LWQYA9/view> (дата звернення: 05.11.2023).

7. Звіт про фінансовий стан та фінансові результати ТОВ "Виробниче підприємство "Укркабель" за 2021 рік. URL: https://drive.google.com/file/d/1h2_PCI79YNA4v_vZmkCUmEJk8-aOJotr/view (дата звернення: 05.11.2023).

8. Звіт про фінансовий стан та фінансові результати ТОВ "Виробниче підприємство "Укркабель" за 2022 рік. URL: <https://drive.google.com/file/d/1c0PDA6przckwKVz3bfUytlFkyMjw5VLI/view> (дата звернення: 05.11.2023).

REFERENCES:

1. Storozhuk T. M., Storozhuk D. Ye. (2011) *Finansova polityka pidpriemstva v konteksti yoho vnutrishnohospodarskoi polityky* [Financial policy of an enterprise in the context of its internal economic policy]. Irpin: Zb. nauk. pr. Nats. un-tu derzh. podatk. sluzhby Ukrainy, pp. 559–567. (in Ukrainian)

2. Chaikovska V. P. (2013) *Finansova polityka: pidkhody do rozuminnia ta znachennia v diialnosti pidpriemstva* [Financial Policy: Approaches to Understanding and Importance in Enterprise Activities]. *Naukovi zapysky. Seriia «Ekonomika»* [Scientific notes. Series "Economics"]. № 2, pp. 247–251. (in Ukrainian)

3. Krupka M. I., Kovalenko V. M., Kovaliuk O. M. (2019) *Finansovy menedzhment* [Financial management]. Lviv : LNU im. Iv. Franka. 440 p. (in Ukrainian)

4. Kryvoviazuk I. (2020) *Antykryzove upravlinnia pidpriemstvom* [Anti-crisis management of the enterprise]. Kyiv : Vydavnychi dim "Kondor". 396 p. (in Ukrainian)

5. *Statystychne modeliuвання ta prohnozuvannya* [Statistical modeling and forecasting]. Available at: <https://posibniki.com.ua/catalog-statistichne-modeluvannya-ta-prognozuvannya> (accessed November 8, 2023).

6. Zvit pro finansovy stan ta finansovi rezultaty TOV "Vyrobnyche pidpriemstvo "Ukrkabel" za 2019 rik [Statement of financial position and financial results of the Limited Liability Company "Manufacturing Enterprise "Ukrkabel" for 2019]. Available at: <https://drive.google.com/file/d/1DmhtJbotFiUQnHMo-4AMyR0P18LWQYA9/view> (accessed November 5, 2023).

7. Zvit pro finansovy stan ta finansovi rezultaty TOV "Vyrobnyche pidpriemstvo "Ukrkabel" za 2021 rik [Statement of financial position and financial results of the Limited Liability Company "Manufacturing Enterprise "Ukrkabel" for 2020]. Available at: https://drive.google.com/file/d/1h2_PCI79YNA4v_vZmkCUmEJk8-aOJotr/view (accessed November 5, 2023).

8. Zvit pro finansovy stan ta finansovi rezultaty TOV "Vyrobnyche pidpriemstvo "Ukrkabel" za 2022 rik [Statement of financial position and financial results of the Limited Liability Company "Manufacturing Enterprise "Ukrkabel" for 2020]. Available at: <https://drive.google.com/file/d/1c0PDA6przckwKVz3bfUytlFkyMjw5VLI/view> (accessed November 5, 2023).